

สถาบัน **THE BEST CENTER**

2145/7 ซ.รามคำแหง 43/1 อ.รามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทร. 0-2318-6868, 0-2314-1492 โทรสาร 0-2718-6274

คุณภาพทางวิชาการต้องมาที่ 1

www.thebestcenter.com; www.facebook.com/bestcentergroup

คู่มือเตรียมสอบ

กรมยุทธศึกษาทหารบก นายทหารสัญญาบัตร

กลุ่ม

การเงินการบัญชี

ประกอบด้วย

สอบวิชาพื้นฐานการเงิน/การบัญชี 50 ข้อ ข้อ 300 คะแนน

การเงิน/การบัญชี 150 คะแนน, บัญชีราชการ
และวิชาที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ 150 คะแนน

เปิดติวครบวงจร ทุกหน่วยงานสอบ และติวทางไปรษณีย์

ติดต่อ 02-3186868, 02-3141492

ศูนย์รวมคู่มือเตรียมสอบและแนวข้อสอบ มีวางจำหน่ายตามศูนย์หนังสือทั่วประเทศ

หรือ www.thebestcenter.com

E-book download ติดต่อไลน์ Line ID : @thebestcenter

260.-

คู่มือสอบ

กลุ่มการเงินการบัญชี

นายทหารสัญญาบัตร

กรมยุทธศึกษาทหารบก

THE BEST CENTER

เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์

ราคา 260.

คำนำ

คู่มือเตรียมสอบ สำหรับตำแหน่ง กลุ่มการเงินการบัญชี นายทหารสัญญาบัตร กรมยุทธศึกษาทหารบก เล่มนี้ โดยทางสถาบัน THE BEST CENTER และจะได้เรียบเรียงขึ้น เพื่อให้ ผู้สมัครสอบ ใช้สำหรับเตรียมตัวสอบในการสอบแข่งขันฯ ในครั้งนี้

ดังนั้นทางสถาบัน THE BEST CENTER ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้จัดทำหนังสือเล่มนี้ ขึ้นมา ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับการเนื้อหา พ.ร.บ. จะเขียนและเจาะแนวข้อสอบเพื่อให้ผู้ที่ สอบได้เตรียมตัวอ่านล่วงหน้า มีความพร้อมในการทำข้อสอบ

ท้ายนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบคุณทางสถาบัน THE BEST CENTER ที่ได้ให้การสนับสนุน และมีส่วนร่วมในการจัดทำต้นฉบับนี้ ทำให้หนังสือเล่มนี้สามารถสำเร็จขึ้นมาเป็นเล่มได้ พร้อมทั้งนี้คณะผู้จัดทำขออ้อมรับข้อบกพร่องใด ๆ อันเกิดขึ้นและยินดีรับฟังความคิดเห็น จากทุก ๆ ท่าน เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

ขอให้โชคดีในการสอบทุกท่าน
ฝ่ายวิชาการ
สถาบัน The Best Center
www.thebestcenter.com

สารบัญ

➤ ความรู้เกี่ยวกับกรมยุทธศึกษาทหารบก	1
➤ ความรู้เกี่ยวกับบัญชี การเงิน	5
➤ การวิเคราะห์หั่งบการเงิน	41
➤ การบริหารสภาพคล่อง และความเสี่ยงทางการเงิน	48
➤ การจัดการและการบริหารเงินทุน	53
➤ หลักการจำแนกประเภทรายจ่าย	65
➤ ความรู้ด้านงบประมาณ	82
★ แนวข้อสอบ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502	
และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 พ.ศ. 2543	96
★ แนวข้อสอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ.2548	
และที่แก้ไขเพิ่มเติม ถึงฉบับที่ 6 พ.ศ. 2557	103
★ แนวข้อสอบ การบริหาร	114
★ แนวข้อสอบวิเคราะห์หั่งบการเงิน	125
★ แนวข้อสอบการเงินและบัญชี ชุดที่ 1.	138
★ แนวข้อสอบการเงินและบัญชี ชุดที่ 2.	192
★ แนวข้อสอบการเงินและบัญชี ชุดที่ 3.	213
★ แนวข้อสอบบัญชีราชการ	231

THE BEST CENTER
เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์

ความรู้เกี่ยวกับกรมยุทธศึกษาทหารบก

▶ ประวัติกรมยุทธศึกษาทหารบก

กรมยุทธศึกษาทหารบก มีกำเนิดมาอย่างยาวนาน อาจสรุปความเป็นมาของหน่วย ได้เป็น ๓ ยุคสมัย

ยุคแรก เริ่มขึ้นเมื่อ พุทธศักราช ๒๔๓๘ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ กรมยุทธนาธิการ จัดตั้ง “กรมยุทธศึกษา” ขึ้น และโปรดเกล้าฯ ให้นายร้อยเอก มิสเตอร์เฮริณี ชาวอิตาลี ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนทหารราชมณเฑียร เป็นเจ้ากรมยุทธศึกษาท่านแรก มีภารกิจในการเรียบเรียงตำราวิชาการ และวางแผนหลักสูตรการเรียนการสอนแก่นักเรียน นายทหารบก ภายหลังได้เปลี่ยนแปลงนามหน่วย และการบังคับบัญชาอีกหลายครั้งในช่วง ๕๗ ปีแรก เพื่อให้มีความเหมาะสมกับโครงสร้างในแต่ละช่วงเวลา

ปี ๒๔๓๘ เป็น “กรมยุทธศึกษา”

ปี ๒๔๔๘ เป็น “แผนกที่ ๔ ของกรมเสนาธิการทหารบก”

ปี ๒๔๕๒ เป็น “กรมยุทธศึกษา”

ปี ๒๔๕๗ เป็น “กรมยุทธศึกษาทหารบก”

ปี ๒๔๘๙ เป็น “โรงเรียนนายร้อยทหารบก” และ “กรมจเรทหารบก”

นายร้อยเอก เฮริณี
เจ้ากรมยุทธศึกษาท่านแรก สมัย ร.ศ. ๑๑๙

ปี ๒๔๙๕ เป็น “กรมยุทธศึกษาทหารบก”

ในยุคที่ ๒ นี้ ถือเป็นยุคที่ใช้ชื่อกรมยุทธศึกษาทหารบกโดยมิได้เปลี่ยนแปลงอีก เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๙๕ โดยให้ขึ้นตรงต่อ กองทัพบก และมีหน่วยขึ้นตรง ๕ หน่วย คือ ศูนย์การทหารราบ ศูนย์การทหารม้า ศูนย์การทหารปืนใหญ่ ศูนย์ฝึกทางยุทธวิธีกองทัพบก โรงเรียนนายสิบทหารบก

ครั้นในปี พุทธศักราช ๒๕๕๑ กองทัพบก ได้ปรับโครงสร้างใหม่ โดยยุบสถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง และมอบความรับผิดชอบและมอบหน่วยให้ขึ้นตรงเพิ่มอีก ๒ หน่วย คือ วิทยาลัยการทัพบกและโรงเรียนเสนาธิการทหารบก

รวมเป็น ๘ หน่วย และมีโครงสร้างภายในประกอบด้วย ๑๒ กอง ๒ ศูนย์

กระทั่งในปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ปรับปรุงโครงสร้างอัตรากำลังเฉพาะกิจหมายเลข ๑๓๖๐ อีกรั้ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นยุคปัจจุบัน โดยมีโครงสร้างภายในเป็น ๘ กอง ๒ สำนัก ๒ ศูนย์

มีภารกิจที่สำคัญที่ได้รับจากกองทัพบก โดยสรุป คือ รับผิดชอบในการเตรียมกำลังของกองทัพบก ด้วยการฝึก การศึกษา บนพัฒนาการของหลักนิยมและวิธการ ให้กำลังพรของกองทัพบกมีความรู้ มีคุณธรรม มีความพร้อม มีความทันสมัย หรือปฏิบัติภารกิจที่จะได้รับจากกองทัพบกในทุกด้าน

ซึ่งในบทบาทด้านการฝึกนั้น รับผิดชอบตั้งแต่การฝึกระดับบุคคล จนถึงการฝึกเป็นหน่วยระดับกองทัพลาศ โดยแบ่งเป็นการฝึกตามวงรอบประจำปี การฝึกพิเศษ และการฝึกงานในหน้าที่ รวมทั้งจัดการแข่งขันและการตรวจสอบระดับกองทัพบก เพื่อเป็นการสร้างและวัดมาตรฐานตามที่กองทัพบกต้องการ อีกทั้ง ได้ใช้การระดมคุณภาพการฝึก เป็นเครื่องมือในการประกันว่าการฝึกที่กองทัพบกดำเนินไปด้วยระบบที่ถูกคือทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์

สำหรับบทบาทด้านการศึกษา รับผิดชอบการศึกษาทั้งระบบ ของทุกหน่วยการศึกษา ตั้งแต่ระบบการศึกษาเมื่อผู้ที่จะเข้ามาสู่กองทัพ กระบวนการผลิตและเพิ่มพูนความรู้ทุกระดับทั้งภายในประเทศและต่างประเทศให้มีความพร้อมในการทำงานแต่ละตำแหน่งหน้าที่ ด้วยการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาครูอาจารย์ พัฒนาวิธีการสอน และการประเมินผลเพื่อให้ผลผลิตเป็นไปตามที่กองทัพบกและหน่วยต้องการ รวมทั้งกระบวนการติดตามผลผลิตหลังจบการศึกษาเพื่อเข้ามาพัฒนาในแต่ละด้านให้สมบูรณ์และทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งนี้ยังดำเนินการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาทุกโรงเรียนและหน่วยจัดการศึกษาเพื่อให้มั่นใจว่า มีมาตรฐานและจับคู่เลื่อนพร้อมกันทั้งระบบ

► วิสัยทัศน์

มุ่งสู่ความเป็นเลิศในการฝึกศึกษาวิจัยและพัฒนา เพื่อผลิตกำลังพลให้เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพและคุณธรรมตามนโยบายของกองทัพบก

► การกิจ

- ประสานงาน แนะนำ กำกับการ ดำเนินการ สนับสนุน และตรวจตราเกี่ยวกับการฝึกและศึกษาของบุคคลและหน่วยต่าง ๆ ของกองทัพบก ทั้งในและนอกกองทัพบก รวมทั้งในต่างประเทศ
- อำนวยการฝึกและศึกษาวิทยาการเหล่าทหารราบ เหล่าทหารม้า เหล่าทหารปืนใหญ่ และการอนุศาสนาจารย์ของกองทัพบก
- ปกครองบังคับบัญชาหน่วยทหารที่กระทรวงกลาโหมกำหนด มีเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

► พันธกิจ

- ดำเนินการด้านการฝึกระคับบุคคลและหน่วย ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคต
- ดำเนินการด้านการศึกษาให้กับกำลังพลของกองทัพบก ทั้งในและต่างประเทศรวมทั้งพัฒนาระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของ ทบ.
- ดำเนินการสนับสนุนด้านการฝึกศึกษา และการวิจัยพัฒนาให้ไ้มาตรฐานอย่างเพียงพอและเป็นระบบ
- ดำเนินการผลิต สรรหา และพัฒนากำลังพลให้มีประสิทธิภาพและคุณธรรมเพื่อสนองต่อภารกิจ
- ส่งเสริมกำลังพลให้มีความรอบรู้เท่าทันสถานการณ์สามารถติดตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นที่ยอมรับของประชาชน

ผู้บังคับบัญชากรมยุทธศึกษาทหารบก

พลโท ณะฐพงษ์ ศรีสวัสดิ์

จก.ยศ.ทบ.

📖 ความรู้เกี่ยวกับบัญชี การเงิน

“การบัญชี เป็นศิลปะของการจดบันทึกรายการหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเงินไว้ในรูปของเงินตรา จัดหมวดหมู่รายการเหล่านั้น สรุปผลพร้อมทั้งตีความหมายของผลอันนั้น”

จากความหมาย การจดบันทึกรายการหรือเหตุการณ์ต่างๆ ทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น รวมถึง รายการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก เช่น การซื้อวัตถุดิบ การขายสินค้า การให้บริการ เป็นต้น ซึ่งในธุรกิจปัจจุบันมีเป็นจำนวนมาก นักบัญชีจะต้องนำรายการหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่เกิดขึ้นแล้วและมีหลักฐานถูกต้องเชื่อถือได้ รวมถึงต้องมีหน่วยเงินตรากำหนดไว้เพื่อนำมาจดบันทึกทางบัญชีได้ ซึ่งรายการดังกล่าว เรียกว่า รายการค้า (Business transaction) รายการค้าแต่ละรายการที่นำมาลงบัญชีคือ เอกสารประกอบการลงบัญชี หมายถึง เอกสารใด ๆ ที่ใช้เป็นหลักฐานในการลงรายการในบัญชี แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ตามลักษณะและประเภทของรายการนั้นด้วย จากนั้นให้นำรายการค้าที่ได้มีการจัดหมวดหมู่แล้วมาทำการสรุปผลในรูปของรายงานงบการเงิน (Financial statement) ตามระยะเวลาที่ได้กำหนด ระยะเวลาดังกล่าวปกติจะต้องจัดทำปีละ 1 ครั้ง การสรุปผลในรูปของงบการเงินดังกล่าว ได้แก่ งบกำไรขาดทุน (Income statement หรือ Profit and loss statement) เป็นงบที่แสดงถึงผลการดำเนินงานของกิจการในระยะเวลาตามงวดบัญชี และ งบดุล (Balance sheet) เป็นงบที่แสดงถึงฐานะการเงินของกิจการในวันสิ้นงวดบัญชี หรือ ณ วันใดวันหนึ่ง จากนั้นนำงบการเงินที่ได้จัดทำมาตีความหมายและสรุปผลของงบการเงินเหล่านั้น และรายงานต่อฝ่ายบริหารเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานของธุรกิจในอนาคตต่อไป

◆ ลักษณะอันเป็นมาตรฐานทางการบัญชีการเงิน

(Basic Features of Financial Accounting)

ในการจดบันทึกข้อมูลทางการบัญชีเพื่อใช้ในการจัดทำและนำเสนองบการเงินให้แก่ งบกำไรขาดทุน และงบดุล ต้องอาศัย หลักการบัญชีซึ่งเป็นที่ยอมรับรองทั่วไป เพื่อให้ข้อมูลที่จัดทำถูกต้องและ เชื่อถือได้และเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพราะ ข้อมูลดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อบุคคลหลายฝ่าย

ลักษณะอันเป็นมาตรฐานทางการบัญชีการเงิน มีดังต่อไปนี้

1. สมมติฐานของการบัญชี (Basic as Assumptions) หมายถึง ข้อสมมติพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นในการกำหนดหลักการบัญชี
2. หลักการบัญชี (Accounting Principles) หมายถึง หลักการทั่วไปซึ่งใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ และเป็นหลักการบัญชีที่ยอมรับรองทั่วไป ในหมู่วิชาชีพบัญชี

◆ สมมติฐานของการบัญชี (Basic as Assumptions) ได้กำหนดไว้บางประการดังนี้

1. ความเป็นหน่วยงานทางบัญชี (Accounting Entity) หมายถึง ธุรกิจเป็นหน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรม ในทางเศรษฐกิจเป็นอิสระ แยกต่างหากจากผู้เป็นเจ้าของและผู้มีส่วนได้เสียในธุรกิจนั้น
2. ความดำรงอยู่ของกิจการ (Going-concern) กิจการจะดำเนินต่อไป โดย ไม่มีกำหนดเวลาเลิก

ภายใต้ข้อสมมตินี้ ต้นทรัพย์ของกิจการจะบันทึกในราคาทุนเริ่มแรกที่ได้ต้นทรัพย์นั้นมา (Historical Cost)

3. การใช้เงินตราเป็นเครื่องวัด (Measurement in Terms of Money) การจดบันทึกการทางบัญชีจำเป็นต้องแสดงมูลค่าเป็นเงินเพื่อการวัดผล การแสดงฐานะ การวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจ ในรูปของตัวเงิน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ ซึ่งข้อจำกัดของการใช้เงินตราเป็นเครื่องวัดมูลค่าของรายการค้า คือ ตัวเงินตรามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นต้องสมมติว่าค่าของเงินตรานั้นคงที่

4. งวดบัญชี (Periodicity หรือ Time Period) โดยปกติการวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจ ผู้บริหารหรือเจ้าของธุรกิจย่อมต้องการทราบข้อมูลเป็นระยะเพื่อการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานของธุรกิจ ดังนั้น การทำงานการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินต้องกำหนดเป็นช่วงระยะเวลาที่อาจแตกต่างกันไป เช่น ทุกเดือน ทุก 3 เดือน ทุก 6 เดือน หรือ ทุกปี ซึ่งการกำหนดงวดบัญชีขึ้นอยู่กับความสะดวกในการจัดทำรวมถึงประโยชน์ที่ได้รับกับรายจ่ายที่ได้สูญเสียไป แต่อย่างน้อยในทางปฏิบัติ มักใช้รอบระยะเวลา 1 ปี เป็นเกณฑ์ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบกำไรเพื่อเสียภาษีทุกปี

◆ หลักการบัญชี (Accounting Principles)

หลักการบัญชีเป็นแนวทางปฏิบัติในการจดบันทึก การวัดผลการดำเนินงาน และการจัดทำงบการเงิน เพื่อให้การบัญชีของธุรกิจต่าง ๆ อยู่ในมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง อันเป็นที่ยอมรับในวิชาชีพการบัญชี

1. บุคคลทั่วไป เช่น พนักงานบริษัท ลูกจ้างของบริษัท เป็นต้น พนักงานย่อมต้องการทราบถึงเจ้าของหรือผู้ถือหุ้น เจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้นจะสนใจถึงฐานะทางการเงินของกิจการที่ความมั่นคงของกิจการที่ตนสังกัดอยู่ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความมั่นคงในหน้าที่การงานตลอดจนรายได้ที่จะได้รับ ส่วนลูกจ้างของบริษัทย่อมต้องการทำธุรกิจกับบริษัทคู่ค้าที่มีความมั่นคงเจริญก้าวหน้า เป็นการเพิ่มความมั่นใจให้แก่บริษัทที่ซื้อสินค้าของตนว่า ผู้ขายสามารถรับประกันสินค้าที่ขายได้ตลอดอายุของบริษัท

2. บุคคลภายในองค์กร ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายผลิต ฝ่ายขาย ฝ่ายจัดการ ฯลฯ ซึ่งจะนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้ในการบริหารได้หลายกรณี คือ

(1) เพื่อการตัดสินใจทางการเงิน ในการพิจารณาจัดหาแหล่งเงินทุนเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของกิจการให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาความสามารถของกิจการในการบริหารสินทรัพย์ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดเพื่อให้คุ้มกับเงินลงทุนในกิจการ โดยอาศัยข้อมูลทางบัญชีเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจ

(2) เพื่อประโยชน์ในการจัดสรรทรัพยากรขององค์กร การจัดสรรเงินทุนที่ได้รับจากเจ้าหนี้และผู้ถือหุ้นในการลงทุนซื้อสินทรัพย์ผู้บริหารจะต้องพิจารณาเงินคงคลังให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(3) เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจผลิตสินค้า ผู้บริหารจะนำข้อมูลการขาย ต้นทุนขายและกำไรขั้นต้นของแต่ละผลิตภัณฑ์ไปวิเคราะห์ว่าสินค้าชนิดใดควรผลิตต่อ หรือสามารถลดต้นทุนการผลิตได้หรือไม่ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

(4) เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจด้านการตลาด ข้อมูลทางการบัญชีสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อตั้งราคาขายของสินค้าและส่งผลกระทบถึงนโยบายการส่งเสริมการขาย ซึ่งจะกระทบต่อตัวเลขทางการบัญชีว่า

คุ่มค่าหรือไม่กับการโฆษณาต้นค่าแต่ละประเภท เป็นต้น

◆ **แม่บทบัญชี**

งบการเงินที่กิจการต่าง ๆ ใ้จัดทำขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้ ดังนั้น การจัดทำงบการเงินจำเป็นต้องมีหลักการและข้อสมมติทางการบัญชีในการจัดทำ เพื่อให้งบการเงินแสดงข้อมูลที่ถูกต้องยุติธรรมต่อผู้ใช้เป็น ไปตามมาตรฐานเดียวกัน

แม่บทบัญชี (Accounting Framework) เป็นเกณฑ์ในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน ในเรื่องเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ กลุ่มผู้ใช้งบการเงิน ลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงิน องค์ประกอบของงบการเงิน และคำนิยามขององค์ประกอบนั้น รวมถึงเกณฑ์ในการรับรู้รายการในงบดุล งบกำไรขาดทุน การวัดมูลค่ารายการและแนวคิดเกี่ยวกับทุนและการรักษาระดับทุนที่ใช้วัดผลกำไรในงบการเงิน โดยมีสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยเป็นผู้ออกใช้ เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2542 สำหรับแม่บทบัญชีที่ออกนี้มีวัตถุประสงค์ใช้เป็นเกณฑ์ในการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและพัฒนามาตรฐานการบัญชีที่จะใช้ในอนาคตให้สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard หรือ IAS)

◆ **รายงานการเงินหรืองบการเงิน ของธุรกิจประกอบด้วย**

1. งบดุล (Balance Sheet) เป็นงบการเงินที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงฐานะการเงิน
2. งบกำไรขาดทุน (Income statement หรือ Profit and Loss Statement)
3. งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้เจ้าของ
4. งบกระแสเงินสด (Cash flow Statement)
5. หมายเหตุประกอบงบการเงิน

ธุรกิจบางประเภท อาจไม่ต้องแสดงงบการเงินทั้งหมดก็ได้ แต่งบดุลและงบกำไรขาดทุน เป็นงบการเงินที่ทุกกิจการต้องจัดทำ ซึ่งกิจการเจ้าของคนเดียวส่วนใหญ่มักจะทำเพียงงบดุลและงบกำไรขาดทุน ส่วนกิจการในรูปแบบอื่น เช่น ห้างหุ้นส่วน บริษัท สหกรณ์ ฯลฯ อาจจัดทำงบการเงินครบทั้งหมดก็ได้ อย่างไรก็ตาม งบกระแสเงินสดเป็นงบการเงินที่ได้รับการยกเว้นบังคับให้บริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้นเป็นผู้จัดทำ

◆ **ส่วนประกอบของงบการเงิน**

งบดุลหรืองบแสดงฐานะการเงิน (Balance Sheet หรือ Statement of Financial Position) เป็นงบที่แสดงข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง รายการในงบดุลจึงเป็นรายการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวัดฐานะการเงินของกิจการซึ่งได้แก่ สินทรัพย์ (Asset) หนี้สิน (Liability) และส่วนของผู้เจ้าของ (Owner's Equity)

สินทรัพย์ หมายถึง ทรัพยากรที่มีอยู่ในความควบคุมของกิจการ ทรัพยากรดังกล่าวเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งกิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากทรัพยากรนั้นในอนาคต

ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตของสินทรัพย์ หมายถึง ศักยภาพของสินทรัพย์ในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดแก่กิจการทั้งหมดทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยปกติกิจการจะได้รับประโยชน์

เชิงเศรษฐกิจในอนาคตจากสินทรัพย์ในลักษณะต่างๆ เช่น นำสินทรัพย์มาใช้ในการผลิตสินค้าหรือการให้บริการ นำสินทรัพย์ไปแลกกับสินทรัพย์อื่น นำสินทรัพย์ไปชำระหนี้ นำสินทรัพย์ไปแบ่งปันส่วนทุนให้กับเจ้าของ

โดยปกติการจัดเรียงสินทรัพย์มักเริ่มจากสิ่งที่มีสภาพคล่องสูง ได้แก่ เงินสด ตัวเงินรับ ถูกหนี้ยการค้ำสินค้ำคงเหลือ วัสดุสิ้นเปลือง ไปหาสิ่งที่มีสภาพคล่องต่ำ ได้แก่ ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์และเครื่องใช้สำนักงาน และสิ้นสุดด้วยสินทรัพย์อื่นหรือสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน เช่น ค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งกิจการ สิทธิบัตร ค่านิยมลิขสิทธิ์ เป็นต้น โดยทั่วไปสินทรัพย์ของกิจการจะถูกบันทึกด้วยราคาทุน ซึ่งเป็นราคาที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนและเป็นราคาที่มีหลักฐานที่แน่นอน สามารถคำนวณได้อย่างถูกต้องโดยไม่ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นส่วนบุคคล

หนี้สิน หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการ ภาระผูกพันดังกล่าวเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งการชำระภาระผูกพันนั้นคาดว่าจะส่งผลให้กิจการสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ภาระผูกพันในปัจจุบัน หมายถึง หน้าที่หรือความรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติตาม ข้อตกลง ภาระผูกพันอาจเกิดจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการตามประเพณีการค้า ภาระผูกพันอาจมีผลบังคับตามกฎหมายเนื่องจากเป็นสัญญาผูกมัดหรือเป็นข้อบังคับตามกฎหมาย ภาระผูกพันในปัจจุบันอาจหมดไป โดยการจ่ายเงินสด การโอนสินทรัพย์อื่น การให้บริการ การเปลี่ยนแปลงภาระผูกพันเดิมเป็นภาระผูกพันใหม่

ภาระผูกพันที่บุคคลภายนอกคือเจ้าหนี้มีต่อกิจการอันเกิดจากการซื้อขาย การกู้ยืม หรือกรณีอื่น ๆ ที่ต้องชำระคืน ในภายหน้าได้แก่ เจ้าหนี้การค้า ตัวเงินจ่าย ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย ฯลฯ โดยปกติหนี้สินจะปรากฏในงบดุลเรียงลำดับตามระยะเวลาที่ครบกำหนดชำระหนี้

ส่วนของเจ้าของ หมายถึง ส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการหลังจากหักหนี้สินทั้งสิ้นออกแล้ว หรือความหมายคือ ส่วนของเจ้าของกิจการที่มีสิทธิหรือส่วนได้ส่วนเสียเหนือสินทรัพย์ของกิจการหลังจากหักสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ หรือหนี้สิน หรือเรียกได้ว่าเป็นส่วนเกินของสินทรัพย์กับหนี้สิน

งบกำไรขาดทุน (Income Statement) เป็นรายงานที่แสดงข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกิจการในช่วงระยะเวลาหนึ่ง งบกำไรขาดทุนจะรายงานส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวัดผลการดำเนินงาน ซึ่งได้แก่ รายได้ (Revenue) และ ค่าใช้จ่าย (Expense)

รายได้ หมายถึง การเพิ่มขึ้นของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาบัญชีในรูปกระแสเข้าหรือการเพิ่มค่าของสินทรัพย์หรือการลดลงของหนี้สินอันส่งผลให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ไม่รวมถึงเงินทุนที่ได้รับจากผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ

ค่าใช้จ่าย หมายถึง การลดลงของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาบัญชีในรูปกระแสออกหรือการลดค่าของสินทรัพย์อันส่งผลให้ส่วนของเจ้าของลดลง ทั้งนี้ไม่รวมถึงการแบ่งปันส่วนทุนให้กับผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ

◆ งบดุล Balance Sheet

รายการที่แสดงในงบดุลประกอบด้วย สินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้เจ้าของ
สินทรัพย์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สินทรัพย์หมุนเวียน (Current Assets)
2. สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (Non-Current Assets)

หรือแบ่งสินทรัพย์เป็น 4 ประเภทย่อย ๆ คือ

1. สินทรัพย์หมุนเวียน (Current Assets)
2. เงินลงทุนระยะยาว (Long-term Investment)
3. ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (Property, Plant and Equipment or Fixed Asset)
4. สินทรัพย์อื่น ๆ (Other Asset)

◆ สินทรัพย์หมุนเวียน

หมายถึง เงินสด และสินทรัพย์ที่อาจขายหรือสามารถแปลงสภาพเป็นเงินสด หรือใช้ให้หมดไปภายใน
ระยะเวลา 12 เดือนนับจากวันที่ในงบดุล หรือกิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากสินทรัพย์นั้นภายในรอบ
ระยะเวลาการดำเนินงานตามปกติ (Operating Cycle) แล้วแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน รายการที่เป็น
สินทรัพย์หมุนเวียนจะเรียงลำดับในงบดุลตามสภาพคล่อง กล่าวคือ รายการใดมีสภาพใกล้เคียงกับเงินสด หรือ
สามารถเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้เร็วจะแสดงไว้ก่อน

ระยะเวลาการดำเนินงานปกติ หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานของกิจการ เริ่มจากการซื้อสิ่งของ นำไปผลิตขาย
จนกระทั่งเก็บเงินจากลูกค้ามาเป็นเงินสด

โดยทั่วไปสินทรัพย์หมุนเวียนประกอบด้วย

➤ เงินสด (Cash on hand and at banks)

หมายถึง เงินสดในมือและเงินฝากธนาคารทุกประเภท แต่ไม่รวมเงินฝากประเภทที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้น
ระยะเวลาที่กำหนด เช่น ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ที่มีอยู่ ธนาณัติ ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์เงินลงทุนชั่วคราว
(Short-term Investment หรือ Current Investments)

หมายถึง หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด เป็นหลักทรัพย์ที่ซื้อมาเพื่อหาผลตอบแทนจากเงินลงทุนนั้น
และฝ่ายจัดการจะขายเมื่อต้องการใช้เงินสด

ลูกหนี้การค้า (Accounts Receivable)

หมายถึง จำนวนเงินที่ลูกค้าค้างชำระค่าสินค้าหรือค่าบริการที่กิจการได้ขายไปตามปกติหรือให้บริการ
ไปตามปกติของกิจการ

การแสดงผลการทำให้แสดงมูลค่าสุทธิหลังจากหักค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

ตั๋วเงินรับ (Notes Receivable)

หมายถึง สัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร โดยปราศจากเงื่อนไขที่บุคคลอื่นรับจะชำระเงินจำนวนหนึ่งให้แก่
กิจการภายในเวลาที่กำหนด

➤ **เงินให้กู้ยืมระยะสั้น (Short-term Loans)**

หมายถึง เงินที่กิจการให้ผู้อื่นกู้ยืม โดยมีข้อตกลงที่จะเรียกชำระคืนได้ภายใน 12 เดือน นับจากวันที่ในงวด

➤ **สินค้าคงเหลือ (Inventory)**

หมายถึง สินค้าสำเร็จรูป สินค้าที่อยู่ในระหว่างกระบวนการผลิต และวัสดุหรือชิ้นส่วนที่ใช้ในการผลิตเพื่อขายตามปกติของกิจการ

วัสดุสิ้นเปลือง (Supplies)

หมายถึง วัสดุที่ใช้ในสำนักงานหรือในร้านค้า ซึ่งจะใช้หมดไปในระยะเวลาสั้น และเมื่อใช้หมดไปจะถือเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน เช่น เครื่องเขียนแบบพิมพ์ต่าง ๆ กระดาษ

รายได้ค้างรับ (Accrued Revenue)

หมายถึง รายได้อื่น ๆ ของกิจการที่เกิดขึ้นแล้ว แต่กิจการยังไม่ได้รับชำระเงิน ในวันสิ้นงวดกิจการต้องบันทึกรายได้ค้างรับที่เกิดขึ้นนี้ เช่น คอกเบี้ยค้างรับ รายได้ค่าเช่าค้างรับ

ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า (Prepaid Expenses)

หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่กิจการจ่ายไปก่อนสำหรับสินทรัพย์หรือบริการที่กิจการจะได้รับประโยชน์ในอนาคตอันสั้น มักจะเกิดขึ้นในการดำเนินงานตามปกติของกิจการ เช่น ค่าเช่าจ่ายล่วงหน้า ค่าเบี้ยประกันภัยจ่ายล่วงหน้า เป็นต้น

➤ **สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน**

หมายถึง สินทรัพย์ที่มีตัวตน สินทรัพย์ไม่มีตัวตน สินทรัพย์ทางการเงิน และสินทรัพย์ดำเนินงานที่มีระยะยาว ซึ่งกิจการมีวัตถุประสงค์ที่จะถือไว้ในระยะยาวเกินกว่า 12 เดือนนับจากวันที่ในงวด และ เนื่องจากการมีสินทรัพย์เหล่านี้ไว้ในกิจการ อาจเกิดจากวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน การแสดงสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนจึงแบ่งประเภทย่อยได้ ดังนี้

1. เงินลงทุนระยะยาว (Long-term Investments)
2. ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (Property Plant and Equipment)
3. สินทรัพย์ไม่มีตัวตน (Intangible Assets)

➤ **เงินลงทุนระยะยาว**

หมายถึง การลงทุนซื้อหุ้นทุนหรือหลักทรัพย์ประเภทนี้หรือพันธบัตรของกิจการอื่น โดยกิจการต้องการลงทุนในเวลาที่นานเกินกว่า 1 ปี โดยมีได้มีวัตถุประสงค์จะจำหน่ายไปในระยะเวลาอันใกล้ ตัวอย่างเงินลงทุนระยะยาวได้แก่ เงินลงทุนในบริษัทย่อย เป็นการลงทุนโดยการซื้อหุ้นสามัญของบริษัทอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมบริษัทนั้นในระยะยาว ที่ดินที่กิจการซื้อไว้เพื่อประโยชน์ในการขายในอนาคต

➤ **ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (Property, Plant and Equipment or Fixed Asset)**

สินทรัพย์ประเภทนี้เป็นสินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน (Tangible Fixed Assets) ซึ่งกิจการมีไว้เพื่อ

ประโยชน์ในการดำเนินงาน การผลิตสินค้า การจำหน่ายสินค้า การให้บริการ การบริหารงาน รวมถึงเป็นสินทรัพย์ที่มีไว้เพื่อใช้ในการบำรุงรักษา หรือซ่อมแซมทรัพย์สินดังกล่าวด้วย สินทรัพย์ประเภทนี้เป็นสิ่งที่กิจการได้มาหรือสร้างขึ้นเอง โดยตั้งใจว่าจะใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์นั้นต่อเนื่องตลอดไป ไม่ตั้งใจจะขายในการดำเนินงานตามปกติ

การแสดงในงบดุลจะแสดงด้วยราคาทุนหักด้วยค่าเสื่อมราคาสะสม หรืออาจเลือกแสดงด้วยราคาที่ตีใหม่หักด้วยค่าเสื่อมราคาสะสม ยกเว้น ที่ดิน จะแสดงด้วยราคาทุนหรือราคาที่ตีใหม่ โดยที่ดินจะไม่มีค่าเสื่อมราคา

ที่ดิน (Land)

หมายถึง ที่ดินที่กิจการใช้ประโยชน์จากการดำเนินงานตามปกติ อาจเป็นที่ตั้งสำนักงาน โรงงาน คลังเก็บสินค้า และสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ของกิจการ เป็นต้น

อาคาร (Building)

หมายถึง สิ่งก่อสร้าง อาคารสำนักงาน โรงงาน คลังเก็บสินค้า รวมถึงสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ที่กิจการมีไว้ใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานตามปกติของกิจการ

อุปกรณ์ (Equipment)

หมายถึง เครื่องมือเครื่องใช้ ทรัพย์สินถาวรที่ใช้ประดับร้านหรือตกแต่งสำนักงาน อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถแยกได้เป็น อุปกรณ์สำนักงาน (Office Equipment) อุปกรณ์ร้านค้า (Store Equipment) อุปกรณ์ในการขนส่ง (Delivery Equipment) เครื่องจักร (Machines) เครื่องตกแต่ง (Furniture and Fixtures)

สินทรัพย์ไม่มีตัวตน

หมายถึง สินทรัพย์ที่ไม่มีรูปร่างหรือตัวตน แต่กิจการมีอยู่และวัดมูลค่าเป็นเงินได้ โดยมีหลักฐานชัดเจน และสินทรัพย์นี้จะให้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจแก่กิจการในอนาคต ตัวอย่างได้แก่

ลิขสิทธิ์ (Copyrights)

หมายถึง สิทธิตามกฎหมายที่รัฐมอบให้แก่ผู้ทำวรรณกรรมหรือศิลปกรรม รวมทั้งสิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วย

สิทธิบัตร (Patents)

หมายถึง สิทธิตามกฎหมายที่รัฐมอบให้แก่บุคคลที่ประดิษฐ์คิดค้นสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมาใหม่ อันนับได้ว่ามีประโยชน์

สัมปทาน (Franchises)

หมายถึง สิทธิที่รัฐหรือบริษัทใดให้แก่บุคคลหรือกิจการเพื่อประกอบกิจการเฉพาะอย่าง หรือเป็นตัวแทนขายผลิตภัณฑ์หรือบริการในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

เครื่องหมายการค้า (Trademarks)

หมายถึง เครื่องหมายหรือตราซื้อที่กิจการใช้กับสินค้าของตนเพื่อผู้บริโภคสามารถตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้ตามประสงค์ของลูกค้า

หนี้สิน (Liabilities) แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities)
2. หนี้สินไม่หมุนเวียน (Non-current Liabilities)

◆ หนี้สินหมุนเวียน

หมายถึง หนี้สินที่มีระยะเวลาการชำระคืนภายในหนึ่งปีหรือภายในรอบระยะเวลาการดำเนินงานตามปกติของกิจการ หนี้สินหมุนเวียนจะชำระด้วยสินทรัพย์หมุนเวียน การให้บริการหรือการก่อหนี้สินหมุนเวียนอื่นขึ้นมา นอกจากนี้ยังรวมถึงส่วนของภาระผูกพันระยะยาวที่คาดว่าจะต้องชำระภายในหนึ่งปีนับจากวันที่ในงบดุล รายการหนี้สินหมุนเวียนได้แก่

เงินเบิกเกินบัญชีเงินกู้ยืมจากธนาคาร (Bank Overdrafts and Loans from Banks)

หมายถึง เงินที่กิจการเบิกเกินบัญชีธนาคาร และเงินที่กิจการกู้ยืมจากธนาคาร เงินกู้ยืมที่มีกำหนดชำระหนี้ที่แน่นอนให้จัดประเภทหนี้สินหมุนเวียนและระยะยาวที่กำหนดชำระหนี้ แม้ว่าเจ้าหนี้จะมีสิทธิทางถามให้ชำระหนี้ก่อนกำหนดก็ได้ก็ตาม

◆ เจ้าหนี้การค้า (Accounts Payable)

หมายถึง จำนวนเงินที่ค้างชำระค่าสินค้าหรือค่าบริการที่กิจการมีต่อบุคคลอื่นตามปกติฐานะของกิจการ
ตั๋วเงินจ่าย (Notes Payable)

หมายถึง สัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยปราศจากเงื่อนไขที่กิจการได้รับรองให้ไว้ต่อบุคคลอื่นว่า กิจการจะชำระเงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลนั้นภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งอาจเป็นตั๋วแลกเงิน หรือตั๋วสัญญาใช้เงิน
เจ้าหนี้อื่น (Other Payables)

หมายถึง สิทธิเรียกร้องของบุคคลอื่นที่มีต่อกิจการไม่ว่าเป็นสินทรัพย์หรือบริการ ซึ่งมีได้เกิดจากการค้าโดยปกติ เช่น เจ้าหนี้จากการซื้อสินทรัพย์ถาวร เช่น ซื้ออุปกรณ์สำนักงานเป็นเงินเชื่อ
รายได้รับล่วงหน้า (Unearned Revenue)

หมายถึง หนี้สินที่เกิดจากกิจการรับเงินไว้ล่วงหน้าสำหรับค่าสินค้าหรือบริการที่ยังมิได้ให้ลูกค้า จึงเกิดเป็นพันธะที่กิจการจะต้องส่งมอบสินค้าหรือบริการให้แก่ลูกค้าต่อไป

ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย (Accrued Expenses)

หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ให้ประโยชน์แก่กิจการแล้ว แต่กิจการยังมิได้ชำระเงินในวันทำงบดุล เช่น ค่าสาธารณูปโภคค้างจ่าย ค่าแรงค้างจ่าย ค่าเช่าค้างจ่าย ดอกเบี้ยค้างจ่าย ฯลฯ

เงินปันผลค้างจ่าย (Accrued Dividends)

หมายถึง เงินปันผลที่กิจการประกาศจ่ายแล้ว แต่ยังมีค่าใช้จ่ายเงินฝากให้แก่ผู้ถือหุ้น เงินกู้ยืมหนี้สินระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี (Current portion of Long-term Debt)

หมายถึง จำนวนของหนี้ระยะยาวบางรายที่สัญญาจะปล่อยให้ชำระเงินเป็นช่วงเวลา ถ้าจำนวนใดจะต้องชำระภายในหนึ่งปี ให้แสดงเป็นหนี้สินหมุนเวียนเฉพาะจำนวนนั้น

เงินกู้ยืมระยะสั้น (Short-term Debt)

หมายถึง จำนวนเงินที่กิจการกู้ยืมจากผู้อื่น และกำหนดชำระภายในหนึ่งปี

◆ หนี้สินไม่หมุนเวียน

หมายถึง หนี้สินที่มีระยะเวลาการชำระเงินนานเกินกว่า 1 ปี หรือเกินกว่ารอบระยะเวลาการดำเนินงานตามปกติของกิจการ หนี้สินไม่หมุนเวียนอาจเกิดจากการกู้ยืมเงินมาใช้ในกิจการเพื่อซื้อสินทรัพย์ที่มีราคาสูง การแสดงหนี้สินไม่หมุนเวียนในงบดุล จะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับภาระผูกพันและข้อตกลงต่าง ๆ เช่น อัตราดอกเบี้ย วันครบกำหนดชำระ ลักษณะของภาระผูกพัน ตัวอย่างหนี้สินไม่หมุนเวียนได้แก่

เงินกู้ยืมระยะยาว (Long-term Debt)

หมายถึง การกู้เงินจากธนาคารหรือสถาบันการเงิน โดยมีสัญญาการชำระเงินนานกว่า 1 ปี การกู้ยืมระยะยาวนี้อาจมีหลักทรัพย์ค้ำประกันหรือไม่ก็ได้ ในกรณีที่มีการนำสินทรัพย์บางอย่างของกิจการไปจำนองเพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้ให้กู้ ถ้ากิจการไม่จ่ายเงินตามกำหนด ผู้ให้กู้มีสิทธิบังคับเอาสินทรัพย์ที่จำนองไปขายเอาเงินมาชำระหนี้ หรือยึดสินทรัพย์ที่จำนองได้

หุ้นกู้ (Bonds Payable)

หมายถึง การจัดหาเงินทุนอย่างหนึ่งของกิจการ โดยการแบ่งจำนวนเงินที่ต้องการกู้ยืมออกเป็นหุ้นราคาแต่ละหุ้นเท่ากัน ราคาหุ้นแต่ละหุ้น กิจการเป็นผู้กำหนดขึ้นเอง การออกหุ้นกู้จะต้องกำหนดอัตราดอกเบี้ย กำหนดระยะเวลาการจ่ายดอกเบี้ย กำหนดเวลาแน่นอนในการไถ่ถอนหุ้นคืน ซึ่งจะนานกว่า 1 ปี หุ้นกู้จะจำหน่ายให้แก่บุคคลที่สนใจจะลงทุน โดยอาจจำหน่ายในราคาสูงกว่าหรือต่ำกว่าราคาที่กำหนดไว้ในใบหุ้น (Par Value) ก็ได้ ในระหว่างที่หุ้นก็ยังไม่ครบกำหนดไถ่ถอน ผู้ถือหุ้นกู้มีฐานะเป็นเจ้าของกิจการ และกิจการจะต้องจ่ายดอกเบี้ยให้ตามที่กำหนดไว้

◆ ส่วนของเจ้าของ

หมายถึง ส่วนของเจ้าของกิจการที่มีสิทธิหรือส่วนได้เสียเหมือนสินทรัพย์ของกิจการภายหลังหักสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ หรือหนี้สินที่มีต่อกิจการหมดแล้ว นั่นคือส่วนของสินทรัพย์เกินกว่าหนี้สิน

ลักษณะ ส่วนของเจ้าของกิจการสามารถแยกอธิบายตามลักษณะของกิจการค้าที่ได้แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ กิจการเจ้าของคนเดียว ห้างหุ้นส่วน และบริษัทจำกัด การแสดงรายการต่างๆ ในงบดุลส่วนใหญ่ของกิจการค้าประเภทต่างๆ แยกจะไม่แตกต่างกันนอกจากรายการส่วนของผู้เจ้าของที่แตกต่างกัน เนื่องจากกฎหมายไทยกำหนดให้บริษัทจำกัด แสดงเงินลงทุนจากผู้ถือหุ้นและกำไรสะสมแยกกัน สำหรับกิจการประเภทอื่นอาจรวมเงินลงทุนจากผู้ถือหุ้นและกำไรสุทธิเข้าไว้เป็นจำนวนเดียวกันก็ได้ เพื่อให้เห็นความแตกต่างดังกล่าว

งบกำไรขาดทุน (Income Statement)

งบกำไรขาดทุน หมายถึง งบการเงินที่แสดงผลการดำเนินงานของกิจการสำหรับงวดเวลาหนึ่งเพื่อสรุป

ให้เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบรายได้กับค่าใช้จ่ายของรอบระยะเวลาบัญชีนั้นแล้ว กิจการมีผลกำไรหรือขาดทุนสุทธิเท่าใด

รายการที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุน แยกเป็นประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. รายได้ (Revenues)
2. ค่าใช้จ่าย (Expenses)
3. กำไร (Profit) หรือ ขาดทุน (Loss)

1. รายได้ หมายถึง จำนวนเงินสด ลูกหนี้ หรือผลตอบแทนที่กิจการได้รับมาจากการประกอบการโดยปกติของกิจการก่อนหักค่าใช้จ่ายใด ๆ จากการขายสินค้าหรือบริการให้แก่ลูกค้า ซึ่งคำนวณได้เป็นจำนวนเงินที่แน่นอนจากลูกค้า ผลตอบแทนที่เกิดจากการให้ใช้สินทรัพย์ และรวมถึงกำไรที่ได้รับจากการขาย หรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ ดอกเบี้ยรับที่ได้รับจากการให้กู้ยืม เงินปันผลรับที่ได้จากการลงทุนซื้อหุ้นในกิจการอื่น รายได้แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

รายได้โดยตรง (Direct Revenue) หมายถึง รายได้ที่เกิดขึ้นตามวิธีการการค้า โดยปกติของกิจการ ถ้าเป็นกิจการขายสินค้า รายได้โดยตรง คือ รายได้จากการขาย (Sales) ซึ่งเป็นรายได้ที่เกิดจากการส่งมอบสินค้า สิทธิหรือบริการเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินสด สิทธิเรียกร้องให้ชำระเงิน หรือสิ่งอื่นที่มีมูลค่าคิดเป็นเงินได้ ถ้าเป็นกิจการธนาคาร รายได้โดยตรง คือ รายได้ดอกเบี้ยรับ ถ้าเป็นกิจการให้บริการ รายได้โดยตรง คือ รายได้จากการให้บริการ

รายได้อื่น (Other Revenue) หมายถึง รายได้ที่มีได้เกิดขึ้นตามวิธีการการค้าโดยปกติของกิจการ เช่น ถ้าเป็นกิจการซื้อขายสินค้า รายได้อื่นอาจหมายถึง กำไรจากการขายสินทรัพย์ถาวร ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ หรือเงินฝากธนาคาร เงินปันผลรับจากการลงทุนในหุ้นของกิจการอื่น ฯลฯ

2. ค่าใช้จ่าย หมายถึง ต้นทุนของสินค้าหรือบริการที่กิจการต้องจ่ายไปเพื่อก่อให้เกิดรายได้ ค่าใช้จ่ายแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

ต้นทุนขาย (Cost of Sales) หมายถึง ต้นทุนของสินค้าหรือบริการที่ขาย ต้นทุนขายนี้รวมราคาซื้อ ต้นทุนการผลิตสินค้าและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้เพื่อให้สินค้าอยู่ในสภาพพร้อมที่จะขายได้ ถ้าเป็นกิจการให้บริการ เรียกว่า ต้นทุนการให้บริการ

ค่าใช้จ่ายการขายและบริหาร (Selling and Administrative Expenses) หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่กิจการใช้ในการดำเนินงานตามปกติการค้าของกิจการ บางครั้งอาจเรียกว่า ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operating Expenses)

ค่าใช้จ่ายการขาย หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการขายสินค้าของกิจการ เช่น ค่าโฆษณา เงินเดือนพนักงานขาย ค่านายหน้า ค่าขนส่งเมื่อขายหรือค่าขนส่งออก ฯลฯ

ค่าใช้จ่ายการบริหาร หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั่วไปที่เกิดขึ้นในการบริหารกิจการเป็นส่วนรวม เช่น เงินเดือนพนักงาน ค่าเช่าอาคารที่ทำการ ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์สำนักงาน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ฯลฯ

ดอกเบี้ยจ่าย (Interest Expense) หมายถึง ดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่คิดให้เนื่องจากการใช้ประโยชน์จากเงินหรือเงินทุน ถือเป็นค่าใช้จ่ายอื่น

ค่าใช้จ่ายอื่น หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่มีไว้เกิดขึ้นตามวิธีการค้าโดยปกติของกิจการ แต่เกิดขึ้นจากกิจกรรมประกอบการกิจการ ค่าใช้จ่ายอื่นนี้อาจจะไม่เกิดขึ้นทุกงวดบัญชี ค่าใช้จ่ายบางชนิดมิได้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ตัวอย่างของค่าใช้จ่ายอื่น เช่น ขาดทุนจากการขายสินทรัพย์ถาวร ขาดทุนจากราคาตลาดของหลักทรัพย์ลดลง

ภาษีเงินได้ (Income Tax) หมายถึง ภาษีเงินได้มีต้นบุคคลตามประมวลรัษฎากร ในกรณีที่เกิดการดำเนินงานใหญ่มีต้นบุคคล เช่น บริษัทจำกัด

3. กำไร หมายถึง ผลต่างระหว่างรายได้ทั้งหมดและค่าใช้จ่ายทั้งหมดของกิจการ ในกรณีที่รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่าย กำไรแสดงถึงการเพิ่มขึ้นในสินทรัพย์สุทธิของกิจการ ในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง กำไรทำให้ส่วนทุนของกิจการเพิ่มขึ้น

4. ขาดทุน หมายถึง ผลต่างระหว่างรายได้ทั้งหมดและค่าใช้จ่ายทั้งหมดของกิจการ ในกรณีที่รายได้น้อยกว่าค่าใช้จ่าย ขาดทุนแสดงถึงการลดลงในสินทรัพย์สุทธิของกิจการ ในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง ขาดทุนทำให้ส่วนทุนของกิจการลดลง

นอกจากนี้ การจัดทำงบกำไรขาดทุน อาจมีรายการที่ต้องแสดงในงบกำไรขาดทุนเพิ่มเติมจากที่กล่าวข้างต้นอีก คือ

รายการพิเศษ (Extraordinary Item) หมายถึง รายได้หรือค่าใช้จ่ายที่เกิดจากรายการหรือเหตุการณ์ทางบัญชี โดยรายการที่จะถือเป็นรายการพิเศษจะต้องมีดังนี้

ก. มีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการ

ข. ไม่คาดว่าจะเกิดขึ้นเป็นประจำหรือเกิดขึ้นไม่บ่อย

การคำนวณกำไรสุทธิ หมายถึง กิจกรรมของการประกอบธุรกิจของกิจการ หรือเกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการ รวมทั้งกิจกรรมอื่น ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินงานดังกล่าว กำไรต่อหุ้น (Earnings per Share) หมายถึง ส่วนเฉลี่ยของกำไรสุทธิต่อหุ้นสามัญหนึ่งหุ้น ข้อมูลกำไรต่อหุ้นจะช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินนำมาใช้พิจารณาประกอบการตัดสินใจลงทุน และให้ทราบแนวโน้มการดำเนินงานของกิจการ เพราะตัวเลขกำไรต่อหุ้นแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในกำไรสุทธิในงวดบัญชีต่าง ๆ โดยพิจารณาสัมพันธ์กับจำนวนหุ้นสามัญของกิจการที่ได้ทำการออกจำหน่ายแล้ว

➤ รายการค้าและการวิเคราะห์รายการค้า

รายการค้า (Business transaction) หมายถึง รายการหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการ รวมถึงรายการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกและเป็นรายการหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่เกิดขึ้นแล้วและมีหลักฐานถูกต้องเชื่อถือได้ รวมถึงต้องมีหน่วยเงินตราที่กำหนดไว้เพื่อนำมาจดบันทึกที่รายการในสมุดบัญชีได้ เป็นรายการที่กิจการจะ

นำมาบันทึกบัญชีเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำงบการเงิน ซึ่งในทางบัญชีอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รายการทางการบัญชี

รายการหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของธุรกิจอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์ หนี้สินและทุน เช่น เจ้าของนำสินทรัพย์คือเงินสดมาลงทุน รายการนี้ทำให้สินทรัพย์เพิ่มขึ้นคือเงินสดและส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้นคือทุน หรือกิจการมีการซื้ออุปกรณ์สำนักงานเป็นเงินเชื่อ รายการนี้ทำให้สินทรัพย์เพิ่มขึ้นคืออุปกรณ์สำนักงาน และหนี้สินเพิ่มขึ้นคือ เจ้าหนี้เป็นต้น ส่วนรายการที่ไม่สามารถจัดเป็นรายการค้า เช่น แผนกสินค้าจัดทำใบเสนอซื้อให้แผนกจัดซื้อเพื่อดำเนินการซื้อสินค้า รายการนี้ยังไม่ได้มีผลกระทบต่อสินทรัพย์ หนี้สินและทุนแต่อย่างใด ดังนั้นจึงไม่ต้องบันทึกบัญชี หรือ คณะกรรมการเรียกประชุมผู้ถือหุ้น เป็นต้น

การปฏิบัติงานทางบัญชีเพื่อบันทึกรายการค้า หรือรายการทางการบัญชี มีกระบวนการทางบัญชีหรือวงจรบัญชี (Accounting Cycle) หลายขั้นตอนดังนี้คือ

1. การวิเคราะห์รายการค้า
2. การบันทึกรายการค้าในสมุดรายวัน
3. การผ่านบัญชีจากสมุดรายวันไปบัญชีแยกประเภท
4. การจัดทำบทลง
5. การปรับปรุงบัญชีในสมุดรายวันทั่วไปและผ่านไปบัญชีแยกประเภท
6. การจัดทำบทลงหลังการปรับปรุง
7. การปิดบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป และผ่านไปบัญชีแยกประเภท
8. การจัดทำบทลงหลังปีบัญชี
9. การหาข้อคงเหลือในบัญชีแยกประเภทที่ยังไม่ได้ปิด
10. การทำงบการเงิน

นอกจากขั้นตอนในการจัดทำบัญชีดังกล่าวนี้ กิจการส่วนใหญ่นิยมที่จะจัดทำกระดาษทำการ (Working paper) เพื่อช่วยในการจัดทำงบการเงินของกิจการให้สะดวกและรวดเร็วขึ้น การจัดทำกระดาษทำการเพื่อการออกงบการเงินจะทำหลังจากการจัดทำบทลง แต่ก่อนรายการปรับปรุง

➤ สมการบัญชี (Accounting Equation)

สมการบัญชี หมายถึง การแสดงถึงจำนวนทรัพย์สินเชิงเศรษฐกิจทั้งหมดที่อยู่ในความควบคุมของกิจการและ สิทธิทั้งหมดที่มีในทรัพย์สินเหล่านั้น โดยสมการบัญชี เป็นสมการที่แสดงความสัมพันธ์ ระหว่างสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ สินทรัพย์ ทั้งหมดแสดงทางด้านซ้ายมือของสมการ สิทธิทั้งหมด คือ หนี้สินและส่วนของเจ้าของ แสดงทางด้านขวามือของสมการ สมการบัญชี แสดงสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนทุน ซึ่งเป็นรายการที่แสดงถึงฐานะการเงินของกิจการในงบดุล บางครั้งจึงเรียกสมการบัญชีว่า สมการงบดุล (Balance Sheet Equation) ปรากฏดังนี้

ทรัพย์สินเชิงเศรษฐกิจ - สิทธิในทรัพย์สินเชิงเศรษฐกิจ สินทรัพย์ - หนี้สิน + ทุน
